

**ПРЕДСТАВЛЕННЯ БІБЛІЙНИХ КОНЦЕПТІВ У СЛОВНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
В 20 ТОМАХ**

Висвітлено проблему включення біблійної лексики до реєстру Словника української мови в 20 томах. Розглядаються процеси формулювання тлумачень біблійних понять із використанням концептуального аналізу тексту Святого Письма.

Ключові слова: біблійні поняття, концептуальний аналіз, Святе Письмо, Словник української мови в 20 томах.

Оскільки завдання нового тлумачного Словника – показати сучасний стан лексичного складу української літературної мови і представити з необхідною повнотою її лексику, то саме Словник української мови в 20 томах найповніше і найгрунтовніше відображає функціонування мови на сучасному етапі її розвитку. Дослідники, наголошуючи на ролі тлумачних словників, зазначають, що в їх основу покладена „єдина (реальна) мовна свідомість певного людського колективу в певний момент часу” [Щерба 1940: 90].

У великому тлумачному словнику, метою якого є дати детальний аналіз різних аспектів застосування слова в літературній мові, лексика сучасної української мови повинна бути представлена з максимальною повнотою та об’єктивністю, оскільки такі праці орієнтовані на відтворення найширшого лексичного обсягу мови і по можливості всіх видів інформації про слово. Підкреслюючи роль словників у відображенні лексичного складу мови, його змін і розвитку, Ф.П. Сороколетов писав: „Перевидання великих тлумачних словників національної мови... мають неоціненне значення для історії літературної мови: зміни в складі словника, в семантичній розробці та стилістичній характеристиці словникового складу в словнику будуть свідчити перш за все про рух і зміни самої мови” [Сороколетов 1978: 18].

Великий тлумачний словник, який представляє усю складність лексико-семантичної системи, репрезентує вияви та сфери вживання лексики, повинен бути „лексикографічним дзеркалом” словникового складу мови в її сучасному стані, у якому знайшла своє відображення лексична система літературної мови з її закономірностями. Саме це і має стати наріжним каменем його укладання, про що й писав у Передмові до Словника української мови в 20 томах В.М. Русанівський: „Завдання нового Словника, який укладено в паперовому й електронному варіантах, – з максимальною увагою представити лексичне, а головне, – семантичне багатство сучасної української мови, яке творилося від її зародження та відображене в письмових джерелах кінця XVIII – XXI століть. Кількість цих джерел, порівняно з лексичною картотекою, зросла більше ніж удвоє. Для цього в лінгвістичному корпусі зібрано нові, а також не нові, але наново відкриті джерела: твори заборонених раніше письменників, сучасних творців художнього слова, зарубіжних українськомовних письменників, сучасна гуманітарна і науково-технічна література” [СУМ 2010: 6].

При створенні Словника української мови у 20 томах одним із найважливіших джерел поповнення його реєстру був текст Біблії. Переоцінити її значення та авторитет неможливо. Її особливе місце визначене тим, що вона є абсолютно винятковою книгою, яка підноситься над усіма іншими літературними творіннями людей, маючи особливий статус Божого одкровення як книга Божих слів, звернених до людей: “Усе Писання Богом натхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності” (2 Тим.3. 16) [Біблія 1992].

Біблійні слова та їх значення було заплановано ввести в новий СУМ як пласт лексики, який був би, з одного боку, мінімально представленим в 11-томнику, а з іншого, – у зв’язку з тим, що тлумачення багатьох понять і реалій подавалися в ньому з огляду на тодішню ідеологію – атеїзм.

Для залучення біблійної лексики була створена автоматизована лексична картотека (конкорданс), яка базувалась на тексті Біблії Івана Огієнка. Завдяки цій системі була проведена така робота: змінена велика кількість дефініцій, введений великий масив лексики, відсутньої раніше, доповнена семантична структура багатьох лексем, подана біблійна фразеологія, а також ілюстративний матеріал. Така повна і багатобічна інтеграція Біблії до Словника української мови дає можливість стверджувати, що він займає особливе місце в світовій лексикографії, оскільки тут подано об’єктивне (незаідеологізоване), докладне, різноаспектне представлення Слова Божого через систему лексикографування. Завдяки цьому здійснено реальний поступ для належної та достойної репрезентації Святого Письма в сучасній українській літературній мові.

Найскладнішим аспектом залучення біблійного тексту до лексикографічної системи Словника була, звичайно, розробка словникових дефініцій біблійної лексики. Слід зазначити, що проблеми представлення семантики слів у тлумачній частині словників завжди перебували у колі уваги учених-лексикографів. Різноманітні теоретичні й практичні питання розробки тлумачень слів в європейській, російській та українській лінгвістиці вирішували ряд учених: В. Бланар, Х. Касарес, В. Дорошевський, П. Денисов, Ю. Апресян, Д. Арбатський, М. Голєв, А. Медведєв, Г. Уфимцева, Й. Стернін, О. Євгенєва, Л. Кисельовський, Ю. Степанов, Н. Шведова, В. Русанівський, Л. Паламарчук, О. Тараненко, В. Широков та ін.

Розвиток лексикографії, яка постійно вдосконалює і збагачує засоби наукового аналізу, сприяє повсякчас глибшому проникненню в семантичну систему мови та висвітленню процесів взаємодії форми і змісту слова,

які непросто передати вербальними засобами. Про це, зокрема, пише Н. Хомський: “Кожному, хто хоч раз намагався дати тлумачення якому-небудь слову, прекрасно відомо, наскільки це важко, – адже щоразу доводиться мати справу з дуже складними й химерними властивостями” [Chomsky 1987: 21].

Дефініція як репрезентант лексичного значення в тлумачному словнику є найважливішим компонентом словникової статті, а розробка метамови словника (мови словникового опису), створення точних і несуперечливих словникових тлумачень входить до числа найважливіших наукових проблем: “Укладання дефініцій – вершина лексикографічного мистецтва. У дефініції треба резюмувати зміст слова, а це передбачає тонкий семантичний аналіз, або описати предмет, що вимагає знання реалій та вміння їх розглядати з позицій семіотичної релевантності диференційних та інтегральних ознак” [Денисов 1980: 199]. Процес лексикографування слова В. Бланар описує в такий спосіб: “Основний хід лексикографічного опису в тлумачних словниках можна коротко представити наступним чином: за допомогою аналізу лексичних одиниць у тексті (рівень мовлення) ми намагаємось досягнути їхню значимість на рівні мови, а результати комплексного аналізу обробляємо лексикографічно, приймаючи до уваги тип розроблюваного словника” [Бланар 1985: 80].

Для інтеграції мови Святого Письма у Словник української мови в 20 томах постало завдання створення адекватних і несуперечливих тлумачень біблійної лексики. Перш за все це стосувалося того її пласту, який представляє поняття, які є провідниками ключових біблійних тем та ідей, що повинні бути наявні в словниковій системі. До них відносяться такі слова, як *віра, спасіння, гріх, святість, праведність, закон, благодать, завіт, покаєння, благословіння, прокляття* та ін. У загальномовній практиці вони мають свою семантику. І якщо значення більшості слів мови формує найближче текстове оточення (словосполучення, речення), то біблеїзми є дуже місткими і багатовимірними поняттями, які нерідко набувають семантичної повноти на тлі всієї текстової структури Святого Письма, адже через них отримують мовну реалізацію провідні біблійні теми. І тому для правильного формулювання тлумачень слів Біблії були залучені матеріали теологічних словників, енциклопедій, праць із герменевтики, тематичних симфоній, коментарів біблійних текстів. Крім того, використовувалася автоматизована система „Єврейський та грецький лексикони Стронга”, де до кожного слова Старого і Нового Завітів подано всі варіанти перекладів.

Проте на практиці використання цих джерел для формулювання дефініцій представляє великі труднощі, пов'язані із характером акумульованої в них інформації. Річ у тім, що провідні біблійні поняття – дуже місткі семантичні структури, які демонструють множинність значень. У біблійних словниках і довідниках енциклопедичного характеру вони отримують досить розлогі трактування, які зазвичай займають не одну сторінку. Тому закономірно виникають проблеми, пов'язані з вибором актуальної інформації, для дефініцій тлумачного словника філологічного типу. Так, наприклад, у „Словнику біблійного богослов'я” поняття *спасіння* розкривається через інформацію енциклопедичного характеру. Цей словниковий текст містить такі заголовки: *Старий Завіт. I. Спасіння Боже в історії та в есхатології. 1. Історичний досвід. 2. Есхатологічні обіцянки. II. Спасіння Боже у молитві Ізраїля. 1. Автентичність віри. 2. Заклик до Бога-Спасителя. Новий Завіт. I. Одкровення спасіння. 1. Ісус – спаситель людей. 2. Євангеліє спасіння. II. Християнське вчення про спасіння. 1. Сенс Христового життя. 2. Сенс життя християн. 3. Очікування вічного життя* [СББ 1996: 777-781].

Такі обширні та різнопланові дані, які містяться в енциклопедичних словниках, досить складно „переплавити” у коротку дефініцію реєстрового слова тлумачного словника. Тому першочергове значення має вибір методу дослідження біблійних текстів з метою виявлення і фіксації семантики біблійних понять. У якості такого методу ми використали концептуальний аналіз тексту Святого Письма.

Актуальність дослідження полягає в тому, що в ньому висвітлюється проблема представлення семантики біблійної лексики в тлумачній частині загальномовних словників. Лексикографічний опис значення базується на специфіці його внутрішньої структури і зумовлює існування певних норм та способів побудови тлумачення, що регулюються правилами, виробленими лексикографічною традицією. Застосування концептуального аналізу тексту Святого Письма здійснюється з метою виявлення текстових смислів біблійних понять для їх моделювання і представлення у вигляді експліцитних формул.

Метою роботи є висвітлення принципів формулювання тлумачень реєстрових слів – біблійних понять – на основі залучення даних концептуального аналізу Святого Письма та матеріалу енциклопедичних біблійних словників та довідників.

Для досягнення зазначеної мети вирішується ряд **завдань**: 1) проведення концептуального аналізу текстових фрагментів Святого Письма, в яких вживається певне біблійне поняття; 2) з'ясування кількісного представлення текстових смислів цього поняття; 3) аналіз досліджуваних біблійних понять в енциклопедичних словниках і довідниках; 4) формулювання дефініцій цих лексем з урахуванням даних концептуального аналізу та енциклопедичних видань.

Слід підкреслити, що концептуальний напрямок займає важливе місце в сучасних лінгвістичних дослідженнях, його розробленню присвячено праці таких дослідників, як Ю. Степанов, А. Вежицька, Н. Арутюнова, Ю. Апресян, С. Воркачов, С. Ляпін, О. Кубрякова, Г. Слишкін, О. Бабушкін, Й. Стернін, В. Карасик, Л. Чернейко, В. Кононенко, В. Жайворонок та ін. Науковці виробили різні підходи до аналізу концептів, способи їх опису, які базуються на використанні різноманітного дослідницького матеріалу.

Концептуальний аналіз розуміється нами як метод дослідження, „який передбачає виявлення концептів, моделювання на їх основі концептуальної спільності засобів їх лексичної репрезентації в узусі та в тексті” [Болотнова 2003: 199]. Під концептом ми розуміємо когнітивну абстракцію, яка узагальнює значення ряду своїх

мовних реалізацій, так що конкретна форма концепту визначається інтервалом абстракції, у межах якого він є стійким і якісно визначеним через обсяг лексико-семантичної парадигми, що формується мовними одиницями, які передають цей концепт у тексті. При цьому ми опираємося на спосіб концептуалізації текстових смислів, що визначаються найближчим контекстом, який формується дистрибутивними зв'язками лексеми, що має статус імені концепту. Його функцію виконує мовна одиниця (слово, словосполучення, фразеологізм і т. ін.), яка виражає концепт в найбільш повному обсязі та найбільш загальній формі. Як пише Л. Чернейко, „зміст концепту містить зміст наївного поняття, проте не вичерпується ним, бо охоплює множину конотативних елементів імені, що виявляється в його сполучуваності“ [Чернейко 1997: 25]. До уваги беруться синтагматичні, парадигматичні та дериваційні зв'язки цієї одиниці як найбільш значимої для вербалізації концептуальної моделі, які детермінують її компонентний простір.

Зазначені вище біблійні поняття ми розглядаємо як слова, що мають статус концепту, оскільки вони є високочастотними, тобто функціонують у тексті як ключові, домінуючі слова, що характеризуються високим ступенем підключення до формування текстових смислів, є провідними носіями змісту, навколо яких групуються інші слова та формулюються основні ідеї. Їх дослідження передбачає аналіз тих фрагментів, які так чи інакше пов'язані з ними, з метою з'ясування змістового наповнення цих ключових понять. Інтерпретація біблійних понять здійснюється на основі виявлення змістово-тематичних домінуючих, тобто контекстів, які засвідчили системні зв'язки із словами їх дериваційних гнізд.

На практиці у процесі формування дефініцій біблійних понять використовується інформація із біблійних словників та енциклопедій, а також дані концептуального аналізу тексту. Його прикладом може служити реконструкція концептосфери поняття *спасіння*. Слова на позначення спасіння (*Спаситель, спасіння, спасати, спасатися, спасенний* та ін.) вживається в тексті Нового Завіту 152 рази, тобто це поняття є ключовим, домінуючим. Воно формується численними текстовими масивами, які розкривають його значимість як для кожної окремої людини, так і для всього людства, і є настільки важливим, що одним із імен Ісуса Христа є Спаситель. А ім'я Ісус є грецькою формою єврейського імені Єшуа – скороченої форми від Єгошуа, що значить „Єгова є спасіння (спасає)“, або „Господь є спасіння (спасає)“.

Цей концепт вербалізується за допомогою тих контекстів Нового Завіту, які найчастіше зустрічаються в текстовому оточенні до слів на позначення спасіння і таким чином формують його смислову інтерпретацію. Аналіз продемонстрував, що слово *спасіння* в тексті зустрічається найчастіше у фрагментах, які констатують, що спасіння людини здійснює Бог, Ісус Христос. Це засвідчують численні контексти, наприклад: *Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь* (Лук. 2. 11)³; *Бо це добре й приємне Спасителеві нашому Богові, що хоче, щоб усі люди спаслися, і прийшли до пізнання правди* (1 Тим. 2. 3); *А коли з'явилась благодать та людинолюбство Спасителя, нашого Бога, Він нас спас не з діл праведності, що ми їх учинили були, а з Своєї милості через купіль відродження й оновлення Духом Святим, Якого Він щедро вилив на нас через Христа Ісуса, Спасителя нашого, щоб ми виправдалися Його благодаттю, і стали спадкоємцями за надією на вічне життя* (Тит. 3. 5); *Бо Син Людський прийшов не губить душі людські, а спасати!* (Лук. 9. 56); *Бо Бог не послав Свого Сина на світ, щоб Він світ засудив, але щоб через Нього світ спасся* (Іван. 3. 17); *За обітницею, із його насіння підняв Бог Ісуса, як спасіння Ізраїлеві, Бог нас не призначив на гнів, але щоб спасіння одержали Господом нашим Ісусом Христом* (1 Сол. 2. 9); *Через це переноси я все ради вибраних, щоб і вони доступили спасіння, що в Христі Ісусі, зо славою вічною* (2 Тим. 2. 10); *Тому може Він завжди й спасати тих, хто через Нього до Бога приходить, бо Він завжди живий, щоб за них заступитись* (Євр. 7. 25) та ін.

У Євангелії слово *спасіння* має ще цілий ряд текстових інтерпретацій, що активізують асоціативно-конотативний фон цього поняття. Концептотвірним засобом для нього є слова для найменування гріхів, від яких і потрібне людині спасіння. Тому цілий ряд контекстів свідчить, що Бог спасає людей через Ісуса Христа від гріхів: *Коли ж він те подумав, ось з'явивсь йому Ангел Господній у сні, промовляючи: Йосипе, сину Давидів, не бійся прийняти Марію, дружину свою, бо зачате в ній то від Духа Святого. І вона вродить Сина, ти ж даси Йому ім'я Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів* (Матв. 1. 20-21); *Він рід спасіння підніс нам у домі Давида, Свого слуги, щоб народу Його дати пізнати спасіння у відпущенні їхніх гріхів* (Лук. 1. 69); *Його Бог підвищив Своєю правцею на Начальника й Спаса, щоб дати Ізраїлеві покаяння і прощення гріхів* (Дії. 5:31); *Вірне це слово, і гідне всякого прийняття, що Христос Ісус прийшов у світ спасти грішних, із яких перший то я* (2 Сол. 4. 15); *І як людям призначено вмерти один раз, потім же суд, так і Христос один раз був у жертву принесений, щоб понести гріхи багатьох, і не в справі гріха другий раз з'явитися тим, хто чекає Його на спасіння* (Євр. 9. 27, 28) та ін. Аналізована концептосфера є складним утворенням, яка отримує своє текстове розгортання також через різноманітні синонімічні засоби до слова *гріх*, такі як *безбожність, беззаконство, нечистість, загинуло* та ін., які стали засобами її вербалізації. Наприклад: *Прийде з Сіону Спаситель, і відверне безбожність від Якова, і це заповіт їм від Мене, коли відійму гріхи їхні!* (Рим. 11.26); *Бо з'явилась Божя благодать, що спасає всіх людей, і навчає нас, щоб ми, відцуравшись безбожності та світських пожадливоростей, жили помірковано та праведно, і побожно в теперішнім віці, і чекали блаженної надії та з'явлення слави великого Бога й Спаса нашого Христа Ісуса, що Самого Себе дав за нас, щоб нас визволити від*

³ Цитати наводяться за текстом: Біблія або книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту із мови давньосередньовічної й грецької наново перекладена / Пер. І. Огієнка. – К., 1992. – 1255 с.

усякого **беззаконства** та очистити Собі людей вибраних, у добрих ділах запопадливих (Тит.2. 11-14); Син бо Людський прийшов, щоб **спастися** загинуле (Матв. 18. 11); Бо коли хто втече від **нечистості** світу через пізнання Господа й **Спасителя** Ісуса Христа, а потому знов заплутуються ними та перемагаються, то останнє буває для них гірше першого (2 Петр. 2. 20); ...і так увесь Ізраїль **спасеться**, як написано: Прийде з Сіону **Спаситель**, і відверне **безбожність** від Якова, і це заповіт їм від Мене, коли відійму гріхи їхні! (Рим. 11. 26) та ін.

Смисл концепту *спасіння* формується також завдяки функціонуванню в контекстах, які свідчать про його системний зв'язок зі словом *благодать*. Концептуальна лінія із вживанням цього найменування є однією із складників аналізованої концептосфери, наприклад: *Бог же, багатий на милосердя, через Свою превелику любов, що нею Він нас полюбив, і нас, що мертві були через прогріхи, оживив разом із Христом, **спасені** ви **благодаттю*** (Ефес. 2. 4-5); *Бо **спасені** ви **благодаттю** через віру, а це не від вас, то дар Божий, не від діл, щоб ніхто не хвалився* (Еф. 2. 8-9); *Бо з'явилася Божя **благодать**, що **спасає** всіх людей, і навчає нас, щоб ми, відцуравшись безбожності та світських пожадливістей, жили помірковано, та праведно, і побожно в теперішній віці* (Тит. 2. 11-12); *Тож не соромся засвідчення Господа нашого, ні мене, Його в'язня, але страждай з Євангелією за силою Бога, що нас **спас** і покликав святим покликом, не за наші діла, але з волі Своєї та з **благодаті**, що нам дана в Христі Ісусі попереду вічних часів* (2 Тим. 1. 8); *Та ми віруємо, що **спасемося благодаттю** Господа Ісуса так само, як і вони* (Дії.15. 7-11); *Він нас **спас** не з діл праведності, що ми їх учинили були, а з Своєї милості через купіль відродження й оновлення Духом Святим, Якого Він щедро вилив на нас через Христа Ісуса, Спасителя нашого, щоб ми виправдалися Його **благодаттю** і стали спадкоємцями за надією на вічне життя* (Тит. 3. 5-7) та ін. Завдяки цим контекстам знаходить розвиток семантичне поле концепту *спасіння*, декларуючи думку про те, що людина спасається не своїми ділами, не своїми силами, а саме завдяки благодаті Божій.

Смисловий мінімум концептуалізованої сфери *спасіння* конкретизується також в іншому напрямку. Він вербалізується колом компонентів на позначення віри, яка є обов'язковою передумовою *спасіння* людини. Наприклад: *Хто **увірує** й охреститься, буде **спасений**, а хто не ввірує засуджений буде* (Мар.16. 16); *А котрі край дороги, це ті, хто слухає, але потім приходить диявол, і забирає слово з їхнього серця, щоб не **ввірували** й не **спаслися** вони* (Лук.8. 12); *І вивів їх звідти й спитав: Добродії! Що треба робити мені, щоб **спастися**? А вони відказали: **Віруй** в Господа Ісуса, і **будеш спасений** ти сам та твій дім; Бо кожен, хто покличе Господнє Ім'я, буде **спасений*** (Дії. 16. 30-31); *Бо **спасенні** ви **благодаттю** через **віру**, а це не від вас, то дар Божий, не від діл, щоб ніхто не хвалився* (Еф. 2. 4-9); *Та ми **віруємо**, що **спасемося благодаттю** Господа Ісуса так само, як і вони* (Дії 15. 11) та ін. Таким чином експлікація поняття *спасіння* базується на семантичному виведенні його компонентів із сукупності мовних одиниць, які розкривають тезу про те, що Бог *спасає* тих, хто *вірує* в Нього.

Як бачимо, концептуальний аналіз демонструє таку ж багатогранність і багатоаспектність біблійних понять, зокрема, концепту *спасіння*, як і енциклопедичні словники. Для того, щоб розплутати весь клубок їхніх смислів і систематизувати для формулювання словникової дефініції, проводяться таке дослідження: з'ясовується кількісне представлення концептуальних смислів, які служать текстовій експлікації досліджуваних понять; здійснюється порівняльний аналіз даних концептуального аналізу та енциклопедичних довідників, спрямований на відбір дійсно актуальних смислів; на основі проведеного аналізу формулюється тлумачення слова.

Така робота над формулюванням дефініцій біблійних понять визначила два підходи до їх створення, якщо текстові смисли Святого Письма, які детермінують концептосферу біблійних понять, демонструють кількісну рівновагу, то дефініція подається як формула, яка узагальнює певною описовою фразою основні смислові компоненти цього поняття. Прикладами таких дефініцій у Словнику української мови в 20 томах можуть служити такі з них: **ВІРА**, и, ж... 3. *бібл.* Дар Бога людині, завдяки якому встановлюється її зв'язок з Богом. *Одному бо Духом [Святим] дається слово мудрості, а другому – слово знання тим же Духом, а іншому – віра тим же Духом* (Біблія. Пер. І. Огієнка); *Віра від слухання, а слухання через Слово Христове* (Біблія. Пер. І. Огієнка); **ГРІХ**, а, ч. 1. *бібл.* Порушення релігійно-моральних настанов, відступ від Божих заповідей. *Він [Ісус Христос] ублагання за наші гріхи, і не тільки за наші, але й за гріхи всього світу* (Біблія. Пер. І. Огієнка); *І як людям призначено вмерти один раз, потім же суд, так і Христос один раз був у жертву принесений, щоб понести гріхи багатьох* (Біблія. Пер. І. Огієнка)...

У тих випадках, коли існує значна кількісна перевага певних текстових смислів, які формують одну з концептосфер лексеми, що є демонстрацією важливості та актуальності цих компонентів для інтерпретації такого поняття, то саме вони стають основою для формування словникової дефініції. Наприклад, стосовно концепту *спасіння* таку смислову домінують формують текстові фрагменти, в яких міститься інформація, що Бог *спасає* людину від гріхів. Таким чином формула тлумачення цього поняття отримала таке представлення в Словнику: **СПАСІННЯ**, я, с.... 3. *бібл.* Звільнення людини Богом від влади і наслідків гріха. *Ти ж, дитино, станеш пророком Всевишнього, бо будеш ходити перед Господом, щоб дорогу Йому приготувати, щоб народу Його дати пізнати спасіння у відпущенні їхніх гріхів* (Біблія. Пер. І. Огієнка); *Христос один раз був у жертву принесений, щоб понести гріхи багатьох, і не в справі гріха другий раз з'явитися тим, хто чекає Його на спасіння* (Біблія. Пер. І. Огієнка).

Таким чином, створення словникових дефініцій складних і багатогранних біблійних понять вимагає здійснення їх концептуального аналізу, використання якого дає можливість виявити справді актуальні для того чи іншого слова текстові смисли Святого Письма. Проведення таких досліджень дозволяє досить вичерпно

окреслити коло семантичних та асоціативних ознак, які створюють семантично значимі компоненти концептуального поля. При цьому формування словникових дефініцій біблійних понять корелюється з інформацією про них, поданою у енциклопедичних словниках. Використання такого інтегрованого підходу до моделювання тлумачної структури ключових біблійних понять, представлених у Словнику української мови, є важливим інструментом для їх об'єктивної інтерпретації та інтеграції у його лексикографічну систему.

Концептуальний метод аналізу дозволяє встановити текстові смисли, пов'язані воедино тим чи іншим словом, з'ясувати структуру концепту, що стоїть за ним. Ця інформація разом із даними енциклопедичних видань дає можливість створювати тлумачення лексеми із класифікаційно значимих, ключових для неї семантичних компонентів.

Література

Біблія 1992: Біблія або книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту із мови давньоєврейської й грецької наново перекладена [Текст] / Пер. І. Огієнка. – К., 1992. – 1255 с.

Бланар 1985: Бланар. В. Лексикология и лексикография [Текст] / В. Бланар // Вопросы языкознания. – 1985. – № 3. – С. 77-82.

Болотнова 2003: Болотнова. Н.С. Поэтическая картина мира и её изучение в коммуникативной стилистике текста [Текст] / Н. С. Болотнова // Сибирский филологический журнал. – Новосибирск. – 2003. – № 3-4. – С. 198-207.

Денисов 1980: Денисов. П.Н. Лексика русского языка и принципы ее описания [Текст] / Н. П. Денисов. – М.: Изд-во Русский язык, 1980. – 251 с.

Словник біблійного богослов'я 1996: Словник біблійного богослов'я [Текст] / За ред. доктора богослов'я владики Софрона Мудрого. – Львів: Вид-во отців василіан „Місіонер”, 1996. – 934 с.

Словник української мови 2010: Словник української мови [Текст]. Том перший. А – Б. – К.: Наукова думка, 2010. – 911 с.

Сороколетов 1978: Сороколетов. Ф.П. Лексико-семантическая система и словарь национального языка [Текст] / Ф. П. Сороколетов // Современность и словари / Ред. Ф. П. Филин и Ф.П. Сороколетов: Сб. статей. – Л.: Наука, 1978. – С. 4-20.

Чернейко 1997: Чернейко, Л.О. Лингво-философский анализ абстрактного имени [Текст] / Л. О. Чернейко. – М., 1997. – 326 с.

Щерба 1940: Щерба, Л.В. Опыт общей теории лексикографии [Текст] / Л. В. Щерба // Известия Академии наук СССР. Отделение литературы и языка. – М., 1940. – № 3. – С. 89-117.

Chomsky 1987: Chomsky, N. Language in a Psychological Setting [Text] / N. Chomsky // Sophia Linguistica (Toyo), 1987. – Pp. 1-73.

Освещена проблема включения библейской лексики в реестр Словаря украинского языка в 20 томах. Рассматриваются процессы формирования толкований библейских понятий с использованием концептуального анализа текста Святого Письма.

Ключевые слова: библейские понятия, концептуальный анализ, Святое Письмо, Словарь украинского языка в 20 томах.

The paper looks at the problem of including Biblical terms into the 20-volumes Ukrainian Dictionary. Great attention is paid to the processes of formation of Biblical concepts explanations using the conceptual analysis of the Holy Scripture.

Keyword: Biblical concepts, conceptual analysis, the Holy Scripture, the 20-volumes Ukrainian Dictionary

Надійшла до редакції 16 вересня 2012 року.